

Patientsäkerhetsarbete med data från Nationellt kvalitetsregister för tonsilloperation

SAMMANFATTNING: Kvalitetsregistret innehåller nu tillräckligt med validerad data för att kunna användas för både verksamhetsbeskrivning och förbättringsarbeten. Denna artikel ger förslag på hur en klinik kan börja sitt arbete för ett aktivt patientsäkerhetsarbete.

Efter drygt tre års drift av det förnyade tonsillregistret, har över 31 000 tonsilloperationer registrerats. Vid samkörning av data för 2011 med Patientregistret (PAR) var täckningsgraden 77%. För 2012 kommer siffran stiga då i stort sett alla enheter som utför tonsillkirurgi nu deltar i registerarbetet. Med denna täckningsgrad har en brytpunkt nåtts där registerdata kan användas för verksamhetsbeskrivning och förbättringsarbeten. För att validera data har uppgiften om återinläggning för postoperativ blödning kontrollerats mot uppgifter i PAR för år 2010 och 2011. God överensstämmelse föreligger mellan uppgifter som lämnats av patienterna i trettio-dagars enkäten och det som registrerats i PAR, varför uppgifterna i denna enkät bedöms möjliga att bygga analyser på.

Varje klinik har tillgång till sina registerdata via inloggning på ÖNH kvalitetsregisters hemsida (<http://kvalitet.onh.nu>). En s.k. värdekompass ger en överskådlig presentation av enskilda klinikers resultat. För detaljerad analys rekommenderas nedladdning av excel-fil med klinikdata. Hjälp med att analysera och tolka data kan referensgruppen för tonsilloperation bistå med.

Resultat från registerdata kan hjälpa till att ställa frågor om en verksamhet, medan svaren fodrar ingående kunskap om klinikens organisation, rutiner och utrustning. Varje registrerande enhet bör ställa sig frå-

gan om de registrerar enligt gällande definitioner, se faktaruta. Det förekommer stor variation i hur indikationsbegreppen används i Sverige. På en del kliniker opereras tex. inga kroniska tonsilliter medan andra opererar väldigt få frekventa tonsilliter. En förklaring till detta kan vara att sekreterare fyller i blanketterna utifrån journalanteckningar, och bland ICD-koderna finns kronisk tonsillit (J350) men ingen kod för frekventa tonsilliter! Även för operationsteknik behöver kliniker diskutera vilken teknik som används, tex. är diatermisax ett unikt instrument och inte diatermi+sax. Observera att val av operationsteknik endast avser vilken teknik som använts för tonsillkirurgin (och inte ab-rasio).

Från forskning på nationella data från kvalitetsregistret kan en del slutsatser dras. Registerdata visar att patientupplevd symtomfrihet av tonsilloperation är mycket hög (>96 %) (1). Registerdata visar också att komplikationsfrekvensen kan vara hög och framförallt skilja sig relativt mycket mellan enheter, metoder och tekniker (2-5). Varje år läggs ca 700 patienter in p.g.a. postoperativ blödning, varav ca 150 behöver re-opereras. Cirka 28 % av alla som opereras behöver kontakta sjukvården oplanerat pga. blödning, infektion eller smärta (4). Det förekommer skillnader mellan klinikerna i Sverige och med registerdata kan förbättringsområden identifieras, och effekter av interventioner följas.

Förutom att ha verksamhetsledningens stöd, bör varje klinik som deltar i registret utse en registeransvarig läkare och sekreterare. För att få en adekvat registrering bör dessa samarbeta. För analys och återkoppling av resultat bör arbetstid avsättas. För att minska arbets-

bördan på sekreterarna rekommenderas att patientens e-postadress registreras på första enkäten. Detta eftersom patienterna då kan besvara enkäterna via en webblänk istället för via papper. Som backup kan även hälsodeklarationen fånga e-post adress. Analys av registerdata är en utmärkt uppgift inom ramen för ST-utbildningen. För de som arbetar med registerfrågor på verksamheterna arrangeras årligen användardagen. Den anordnas av styrgruppen för ÖNH-Kvalitetsregister, är alltid i Stockholm och är nästa gång planerad till 22 mars 2013. Välkomna alla som arbetar med kvalitetsregister!

Från registerdata vet vi att många patienter kontakter sjukvården efter operationen. Det finns ett behov av strukturerad patientinformation, varför referensgruppen skapade internetsidan tonsilloperation.se. Där finns information riktad till barn i form av sagor och fördjupad information till vuxna och anhöriga. Vi rekommenderar att länken till internetsidan inkluderas i respektive kliniks skriftliga patientinformation.

Under senhösten kommer en årsrapport från tonsillregistret att skickas till alla ÖNH-läkare i Sverige. I rapporten kommer finnas data för varje klinik. I rapporten presenteras data för varje klinik för perioden 2009-2012. Syftet med rapporten är att hjälpa verksamheterna att belysa sina processer och vara ett hjälpmedel i förbättringsarbetet, till gagn för våra patienter.

Joacim Stalfors, Ordförande, Med. Dr., Leg. läk., ÖNH-kliniken, Sahlgrenska universitetssjukhuset, Göteborg (joacim.stalfors@vgregion.se)

Elisabeth Ericsson, Med. Dr., Leg. ssk. Institutionen för medicin och hälsa, Avd. för omvårdnad, Linköpings universitet

Claes Hemlin, Med. Dr., Leg. Läk., Aleris specialistvård, Sabbatsbergs sjukhus, Stockholm

Anne-Charlotte Hessén Söderman, Med. Dr. Leg. läk., ÖNH-kliniken, Karolinska universitetssjukhuset, Danderyd

Elisabeth Hultcrantz, Professor emerita, Leg. läk., Institutionen för klinisk och experimentell medicin, Avd. för Öron-, Näs- och Hals, Linköpings universitet

Erik Odhagen, Leg.läk., ÖNH-kliniken, Södra Älvsborgs sjukhus, Borås

Kristian Roos, Docent, Leg.läk., ÖNH-kliniken, Capio Lundby sjukhus, Göteborg (t.o.m. maj 2012)

Ola Sunnergren, Leg. läk., Öron-, näs- och halskliniken, Länssjukhuset Ryhov, Jönköping

Referenser

Stalfors J, Ericsson E, Hemlin C, Hultcrantz E, Månsson I, Roos K, Hessén Söderman A-C. Tonsil surgery efficiently relieves symptoms: analysis of 54 696 patients in the National Tonsil Surgery Register in Sweden *Acta Oto-Laryngologica* 2012. 132(5): p. 533-9.

Patients erfarenheter av komplikationer och oplanerat återbesök efter tonsillektomi. En studie med kvalitativ ansats för att belysa frågor väckta i det nationella kvalitetsregistret. Månsson I, Segesten K, Wassberg E-M. *Svensk öron-, näs och hals-tidskrift* 2006; 13; 22-23
Hessén Söderman AC, Ericsson E, Hemlin C, Hultcrantz E, Månsson I, Roos K, Stalfors J Reduced risk of primary postoperative hemorrhage after tonsil surgery in Sweden: results from the National Tonsil Surgery Register in Sweden covering more than 10 years and 54,696 operations. *The Laryngoscope*, 2011. 121(11): p. 2322-6
Hultcrantz E, Ericsson E, Hemlin C, Månsson I, Roos K, Hessén Söderman A-C, Sunnergren O., Stalfors J. Paradigm shift from tonsillectomy to tonsillotomy motivated for children with obstructive symptoms? Submitted 2012.

Roos K, Månsson I. Different rates for tonsil operations for boys and girls-Results from the National Surgery Register in Sweden. Submitted 2012.

Följande definitioner används i kvalitetsregistret:

Luftvägsobstruktion/snarkning/hypertrofa tonsiller: Tonsillorsakad andningsstörning under sömn.

Upprepade tonsilliter: Minst tre episoder av akut tonsillit de senaste 12 månaderna

Peritonsillit: Incipient Halsböld eller Halsböld med pus som opereras akut alt. om indikationen är tidigare genomgångna peritonsilliter.

Kronisk tonsillit: Långvarig inflammation i tonsillerna (minst 3 mån) av den grad att dagliga aktiviteter påverkas.

Systemkomplikation till tonsillit: Systemisk sjukdom som förvärras av utbrott av tonsillit, ex. psoriasis.

På hemsidan https://kvalitet.onh.nu/Top/samlat_dokument.asp?ID=def finns definitioner på andra begrepp i kvalitetsregistret.